Minister Rodziny,
Pracy i Polityki Społecznej

BM-II.059.3.18.2026
Warszawa, /elektroniczny znacznik czasu/

Pani
Małgorzata Kidawa-Błońska
Marszałek Senatu
Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowna Pani Marszałkini,

w odpowiedzi na oświadczenie złożone przez Pana Senatora Wadima Tyszkiewicza 24 lutego 2026 r., w sprawie konkretnych planów dotyczących warsztatów terapii zajęciowej oraz kierunków ich reformowania i przyszłości, proszę przyjąć poniższe wyjaśnienia.

Warsztaty terapii zajęciowej (WTZ) są jednym z kluczowych elementów systemu włączenia społecznego i zawodowego osób z niepełnosprawnościami. Ich rolę należy rozpatrywać w szerszym kontekście rozwoju zintegrowanych instrumentów wsparcia, w tym środowiskowych usług społecznych oraz rozwiązań sprzyjających niezależnemu życiu osób z niepełnosprawnościami w społeczności lokalnej. Zasadniczym celem WTZ jest rozwijanie samodzielności uczestników oraz ich kompetencji osobistych, społecznych i zawodowych. Jeśli pozwala na to potencjał uczestnika, wsparcie to obejmuje również przygotowanie do podjęcia aktywności zawodowej lub innych form zaangażowania w życie społeczne. Kluczowym założeniem pozostaje indywidualizacja wsparcia, uwzględniająca stan zdrowia, możliwości psychofizyczne, sytuację rodzinną i środowiskową uczestnika.

Zasadniczy kierunek zmian w funkcjonowaniu WTZ nakreślono w Strategii na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami 2021–2030[1], w szczególności w działaniu IV.1.4. pn. „Poprawa funkcjonowania warsztatów terapii zajęciowej". Działanie wskazuje potrzebę podnoszenia jakości i efektywności wsparcia zapewnianego przez warsztaty terapii zajęciowej, m.in. poprzez opracowanie i wdrażanie standardów ich funkcjonowania. Oznacza to dążenie do tego, aby WTZ działały w oparciu o bardziej spójne i przejrzyste zasady, przy jednoczesnym zachowaniu możliwości dostosowania wsparcia do lokalnych uwarunkowań oraz indywidualnych potrzeb uczestników.

W Ministerstwie Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej (MRPiPS) przygotowywane są rozwiązania mające podnieść jakość działań realizowanych przez WTZ. Służyć temu ma wdrożenie „Standardów funkcjonowania WTZ"[2] wypracowanych w projekcie „Aktywni niepełnosprawni – narzędzia wsparcia samodzielności osób niepełnosprawnych"[3]. Standardy stanowią punkt odniesienia dla dalszych prac nad poprawą funkcjonowania WTZ. Zakładają one przede wszystkim:

- podniesienie jakości i skuteczności działań realizowanych przez WTZ;
- przyjęcie prawa do samostanowienia uczestników WTZ za kluczową zasadę działania warsztatów na każdym etapie pobytu;

[1] Załącznik do uchwały nr 27 Rady Ministrów z dnia 16 lutego 2021 r. w sprawie przyjęcia dokumentu Strategia na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami 2021-2030 (M.P. poz. 218).
[2] Standardy funkcjonowania WTZ, oprac.: A. Rąbel, I. Mikee, A. Gierej i in., Warszawa, październik 2023.
[3] Projekt realizowany był przez Biuro Pełnomocnika Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych w Ministerstwie Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, w partnerstwie z Państwowym Funduszem Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, Polskim Stowarzyszeniem na rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelektualną oraz Fundacją im. Królowej Polski św. Jadwigi, w ramach Działania 2.6 Wysoka jakość polityki na rzecz włączenia społecznego i zawodowego osób niepełnosprawnych. Oś Priorytetowa II: Efektywne polityki publiczne dla rynku pracy, gospodarki i edukacji Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020.

tel. 222-500-108
info@mrpips.gov.pl
https://www.gov.pl/web/rodzina
ul. Nowogrodzka 1/3/5
00-513 Warszawa

— wzmocnienie prozatrudnieniowej roli WTZ;
— ujednolicenie metod działania na etapie diagnozy, tworzenia i realizacji indywidualnych programów rehabilitacji oraz oceny postępów uczestników;
— wzmocnienie współpracy WTZ z otoczeniem;
— podniesienie kwalifikacji kadry merytorycznej WTZ.

Informuję przy tym, że w Wykazie prac legislacyjnych i programowych Rady Ministrów znajdują się założenia dotyczące projektu ustawy o zmianie ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (numer projektu: UD348) w zakresie wprowadzenia standardów dla WTZ. Projekt ustawy zakłada wprowadzenie w pierwszej kolejności rozwiązań niekosztownych lub generujących minimalne koszty. Główny nacisk położony jest na optymalizację istniejących procesów, standaryzację metod pracy oraz zmianę filozofii działania na bardziej nakierowaną na samostanowienie uczestników.

Ze względu na różnorodne stanowiska i oczekiwania dotyczące zmian w funkcjonowaniu WTZ podejmowany jest szeroki dialog z przedstawicielami środowiska tych placówek pobytu dziennego. Wybrane rozwiązania ze Standardów były przedmiotem m.in. prekonsultacji, które odbyły się w kwietniu i maju 2025 r. Ponadto, 3 marca br., odbyło się spotkanie z przedstawicielami WTZ z całej Polski oraz z członkami Krajowej Rady Konsultacyjnej do Spraw Osób Niepełnosprawnych uczestniczącymi w pracach doraźnego Zespołu problemowego do spraw warsztatów terapii zajęciowej[4]. Przedmiotem spotkania były m.in. propozycje zmian przewidziane w ww. projekcie ustawy. Kolejne spotkanie z przedstawicielami zespołu odbyło się 29 kwietnia br.

Projekt będzie szeroko konsultowany ze środowiskiem WTZ, przedstawicielami osób z niepełnosprawnościami oraz innymi interesariuszami również na kolejnych etapach procedowania, co ma umożliwić wypracowanie rozwiązań, które z jednej strony będą wzmacniały skuteczność działań warsztatów, a z drugiej będą możliwe do wdrożenia w praktyce organizacyjnej i finansowej podmiotów prowadzących WTZ oraz samorządów odpowiedzialnych za współfinansowanie ich działalności. Dotyczy to również rozwiązań, które będą wiązały się z koniecznością zabezpieczenia dodatkowych środków. Szacunkowe koszty zmian wskazano w projektach rozwiązań prawnych wypracowanych w projekcie „Aktywni niepełnosprawni – narzędzia wsparcia samodzielności osób niepełnosprawnych”[5]. Materiały te stanowią punkt odniesienia dla dalszych analiz. Ostateczne decyzje dotyczące zakresu wdrożenia rozwiązań wymagających dodatkowych nakładów oraz źródeł ich finansowania będą mogły zostać podjęte dopiero po zakończeniu dialogu m.in. ze środowiskiem WTZ.

W ostatnich latach kilkukrotnie zwiększano dofinansowanie rocznego pobytu jednego uczestnika w WTZ– z 14 796 zł w 2015 r. do 35 196 zł w 2025 r. W odpowiedzi na sygnały płynące ze środowiska warsztatów, wskazujące na wzrost kosztów funkcjonowania tych placówek, w drugiej połowie 2025 r. podjęto kolejne działania legislacyjne ukierunkowane na podwyższenie wysokości ich finansowania. Rada Ministrów przyjęła 27 lutego 2026 r. rozporządzenie zmieniające rozporządzenie w sprawie algorytmu przekazywania środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych samorządom wojewódzkim i powiatowym (Dz. U. poz. 260), zwiększające dofinansowanie rocznego pobytu jednego uczestnika WTZ do 38 496 zł w 2026 r. i w latach następnych.

[4] Zespół został powołany uchwałą nr 4/2026 Krajowej Rady Konsultacyjnej do Spraw Osób Niepełnosprawnych z dnia 10 lutego 2026 r.
[5] Dokumenty dostępne są na stronie (zakończonego) projektu: https://wlaczeniespoleczne.pl/idi-fgi-warsztaty/standardy-wtz

Zaproponowana wysokość środków przeznaczanych na działalność WTZ uwzględnia aktualne możliwości finansowe Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (PFRON) i konieczność zapewnienia finansowania pozostałych zadań wynikających z ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2025 r. poz. 913, z późn. zm.), a także programów Rady Nadzorczej PFRON.

Powiązanie finansowania WTZ z wysokością minimalnego czy średniego wynagrodzenia lub wysokością inflacji jest niezasadne, ponieważ kwestie te reguluje przywołany akt wykonawczy do ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych. Przedstawiona propozycja wymagałaby całościowej zmiany finansowania WTZ, a w konsekwencji zmiany wzoru algorytmu w dotychczasowym kształcie. Jej przyjęcie skutkowałoby znaczącym wzrostem wydatków PFRON w zakresie finansowania samorządów powiatowych. Szacunkowy koszt zwiększenia finansowania WTZ w 2026 r. wyniósłby dodatkowo ok. 700 mln zł.

W art. 2 pkt 1 ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych przedstawiona została definicja najniższego wynagrodzenia. Zgodnie z tym przepisem „najniższe wynagrodzenie oznacza minimalne wynagrodzenie za pracę obowiązujące w grudniu roku poprzedniego". Podczas corocznego ustalania planu finansowego funduszu istniałoby zatem ryzyko niedoszacowania wielkości finansowych przeznaczonych na WTZ w związku z brakiem określenia minimalnego wynagrodzenia na kolejny rok budżetowy. Do wyliczeń musiałyby zostać przyjęte jedynie założenia prognozowane. Ewentualne niedoszacowanie zobowiązań wobec WTZ w projekcie budżetu na dany rok może skutkować koniecznością ograniczania wydatków na pozostałe zadania stanowiące kompetencje jednostek samorządu terytorialnego, co oznacza dla osób z niepełnosprawnościami utrudnienia w dostępie do środków redystrybuowanych przez samorządy.

Propozycja powiązania finansowania WTZ z wysokością minimalnego wynagrodzenia za pracę nie obejmuje zakładów aktywności zawodowej (ZAZ), których pracownicy również postulowali zmiany w tym zakresie, i do to placówek których również stosuje się wzór obliczania rocznej kwoty zobowiązań, określony w rozporządzeniu w sprawie algorytmu przekazywania środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych samorządom wojewódzkim i powiatowym. Przy założeniu uwzględnienia ZAZ w propozycji zmiany szacunkowy koszt zwiększenia ich finansowania w 2026 r. wyniósłby kolejne 160 mln zł.

Proponowane zmiany skutkować będą koniecznością poniesienia przez PFRON dodatkowych i nieplanowanych wydatków związanych z modyfikacjami np. systemów informatycznych.

Wprowadzenie stałego mechanizmu corocznej waloryzacji kwoty dofinansowania, niezależnie od sytuacji finansowej PFRON, wiązałoby się z istotnym ryzykiem dla stabilności finansowej funduszu. W perspektywie wieloletniej mogłoby to prowadzić do ograniczenia możliwości finansowania innych form wsparcia kierowanych bezpośrednio do osób z niepełnosprawnościami. Należy bowiem zauważyć, że już obecnie występuje istotna skala niezaspokojonych w tym zakresie potrzeb – według danych PFRON w 2025 r. wyniosły one ok. 750 mln zł.

Należy zwrócić też uwagę na szczególny wymiar wysokości minimalnego wynagrodzenia za pracę. Prawo pracownika do otrzymywania wynagrodzenia za pracę w godziwej wysokości stanowi jedną z kluczowych zasad prawa pracy (art. 13 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r.

Kodeks pracy (Dz.U. z 2025 r. poz. 277, z późn. zm.), zwanej dalej „Kodeksem pracy”). Minimalne wynagrodzenie za pracę pełni funkcję ochronną, gwarantując minimalny poziom zarobków każdemu pracownikowi, niezależnie od posiadanych kwalifikacji, zaszeregowania osobistego, a także składników wynagrodzenia, systemu i rozkładu czasu pracy stosowanych u danego pracodawcy, jak również szczególnych właściwości czy warunków świadczenia pracy. Minimalne wynagrodzenie odgrywa istotną rolę w ograniczaniu ubóstwa i zmniejszaniu nierówności dochodowych, chroni też pracowników przed przypadkami niesprawiedliwego wycenienia wykonywanej przez nich pracy.

Zgodnie z przepisami ustawy z dnia 10 października 2002 r. o minimalnym wynagrodzeniu za pracę (Dz. U. z 2024 r. poz. 1773) wysokość minimalnego wynagrodzenia za pracę oraz minimalnej stawki godzinowej są przedmiotem corocznych negocjacji przedstawicieli strony rządowej, strony pracowników oraz strony pracodawców na forum Rady Dialogu Społecznego. Zmiany wysokości minimalnego wynagrodzenia za pracę znacząco wpływają na wydatki związane z finansowaniem składek i świadczeń ustalanych w oparciu o minimalne wynagrodzenie na podstawie odrębnych przepisów.

Wprowadzanie do aktów prawnych mechanizmów automatycznej waloryzacji wszelkiego rodzaju świadczeń, uposażeń, dopłat itp., która byłaby uzależniona od zmian wysokości minimalnego wynagrodzenia za pracę, jest w związku z tym niewskazane ze względu na systemowe znaczenie minimalnego wynagrodzenia, a także skutki finansowe takich działań (m.in. niekontrolowany wzrost wydatków, czy trudności w planowaniu budżetu, w tym przypadku PFRON).

Pragnę podkreślić, że kierownictwo Ministerstwa dostrzega znaczenie pracy wykonywanej przez kadrę WTZ oraz jej rolę w procesie rehabilitacji społecznej i zawodowej osób z niepełnosprawnościami. Pracownicy WTZ wykonują zadania wymagające wysokich kompetencji i zaangażowania oraz indywidualnego podejścia do uczestników. W wielu przypadkach charakter ich pracy porównywalny jest z zadaniami realizowanymi w innych placówkach wsparcia dziennego, pomocy społecznej, rehabilitacji społecznej czy reintegracji społeczno-zawodowej. Niemniej warsztaty terapii zajęciowej funkcjonują w odrębnym modelu prawnym, organizacyjnym i finansowym, a ich działalność jest dofinansowywana przede wszystkim ze środków PFRON przy udziale samorządów powiatowych. Zgodnie z obowiązującymi przepisami, do kosztów działalności warsztatu, które można dofinansowywać ze środków PFRON, zalicza się m.in. koszty wynagrodzenia pracowników, należnych od pracodawcy składek na ubezpieczenia społeczne, składek na Fundusz Pracy, Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych, Fundusz Solidarnościowy oraz odpisów na zakładowy fundusz świadczeń socjalnych – w przypadku ich ponoszenia.

Zgodnie z § 13 ust. 3 rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 25 marca 2004 r. w sprawie warsztatów terapii zajęciowej (Dz.U. z 2021 r. poz. 2284), kierownika i pracowników warsztatu zatrudnia jednostka prowadząca warsztat. W świetle ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. Kodeks pracy (Dz.U. z 2025 r. poz. 277, z późn. zm.), zwanej, to pracodawca jest podmiotem odpowiedzialnym za wypłatę wynagrodzenia oraz określanie jego składników i wysokości, z uwzględnieniem obowiązujących przepisów prawa pracy, potrzeb organizacyjnych oraz możliwości finansowych jednostki prowadzącej warsztat. Natomiast zgodnie z art. 18^{3c} § 2 Kodeksu pracy wynagrodzenie obejmuje wszystkie składniki wynagrodzenia bez względu na ich nazwę i charakter, a także inne świadczenia związane z pracą, przyznawane pracownikom w formie pieniężnej lub innej niż pieniężna.

Obowiązujące przepisy pozostawiają pracodawcy swobodę w zakresie prowadzenia zakładowej polityki płacowej, w tym odpowiedniego określania składników wynagrodzenia

pracowników WTZ, z zastrzeżeniem obowiązku przestrzegania przepisów prawa pracy oraz możliwości finansowych jednostki prowadzącej warsztat.

Należy również zauważyć, że rządowe programy dotyczące dofinansowania wynagrodzeń w postaci dodatku motywacyjnego ustanowiono na lata 2024–2027. W przypadku WTZ przyjęto natomiast rozwiązanie polegające na systematycznym zwiększaniu środków przeznaczanych na dofinansowanie kosztów rocznego pobytu jednego uczestnika w tych placówkach. Mechanizm ten ma charakter systemowy, ponieważ całościowo zwiększa pulę środków przeznaczanych na funkcjonowanie WTZ, w tym na koszty związane z wypłacaniem wynagrodzeń pracownikom, które zgodnie z przepisami mogą być finansowane w ramach kosztów działalności warsztatu. Podejście to służy trwałemu wzmacnianiu podstaw finansowych funkcjonowania warsztatów.

Zaznaczam, że kierownictwo MRPiPS nie wyklucza prowadzenia dalszych analiz dotyczących mechanizmów wzmacniających pozycję pracowników WTZ – również rozwiązań finansowych, organizacyjnych lub kompetencyjnych. Stosowne decyzje powinny być jednak podejmowane w sposób odpowiedzialny, po przeprowadzeniu konsultacji ze środowiskiem oraz po oszacowaniu skutków finansowych.

Z wyrazami szacunku

z up. Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej
Maja Nowak
Pełnomocnik Rządu do spraw Osób Niepełnosprawnych
Sekretarz Stanu
/-kwalifikowany podpis elektroniczny-/